

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14 (57)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2016

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14 (57). — Рівне: РДГУ, 2016. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з оптимізації процесу навчання іноземних мов у закладах освіти гуманітарного та технічного напрямів, з питань освіти в ретроспективі та сьогоденні, становлення особистості в контексті парадигми життєтворчості та проблем, реалій і перспектив педагогічного менеджменту, із загальноосвітніх проблем формування особистості, використання особистісно-зорієнтованих, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних й інших інноваційних освітніх технологій, історичного досвіду навчання та виховання у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 30.06.2016 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

5. Гоголева Ю.И. Педагогические условия становления методологической культуры учащихся: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Ю.И. Гоголева. – Псков, 2002. – 243 с.
6. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/state_standards/. – Назва з екрану.
7. Калошина И.П. Структура и механизм творческой деятельности / И.П. Калошина. – М.: Изд-во МГУ, 1983. – 168 с.
8. Лукашов В.С. Методологическая культура личности: Понятие, структура, пути формирования (на материале подготовки военных инженеров): дис. ... доктора философ. наук: 22.00.06 / В.С. Лукашов. – СПб., 1999. – 275 с.
9. Новиков А.М. Методология / А.М. Новиков, Д.А. Новиков. – М.: ИНТЕГ, 2007. – 668 с.
10. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В.І. Шинкарука. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
11. Сподін Л.А. Нова парадигма освіти України у ракурсі філософського аналізу / Л.А. Сподін // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2008. – Вип. 130. – С.330-334.
12. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности. Методологические проблемы современной науки / Э.Г. Юдин. – М.: Наука, 1978. – 392 с.

Т.Ю. ГАЛАТЮК. СОДЕРЖАНИЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧЕНИКА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ ПАРАДИГМЫ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Резюме. В статье рассматривается содержание понятия методологической культуры в контексте естественнонаучного образования, определены ее основные компоненты и связи между ними. Показано, что методологическая культура является важной дидактической категорией, компонентом естественнонаучного образования, определяющим успешность учебно-познавательной деятельности.

Ключевые слова: методологическая культура, учебно-познавательная деятельность, парадигма естественнонаучного образования, дидактическая категория.

T.Y. HALATYUK. CONTENT OF PUPIL'S METHODOLOGICAL CULTURE IN THE CONTEXT OF MODERN PARADIGM OF SCIENCE

The summary. The article deals with the meaning of pupil's methodological culture in the context of Science; its basic components and relationship between them are identified. It is demonstrated that methodological culture is an important didactic category and the Science component that determines the success of educational and learning activities.

Key words: methodological culture, educational and learning activities, Science education paradigm, didactic category.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф., член-кор. АПСН І.В. Малафіїк

Одержано редакцією 19.05.2016 р.

УДК: 373. 5. 017. 4: 159. 923

Р.Л. СОЙЧУК

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕФЛЕКСИВНО-ЕКСПЛІЦИТНОГО МЕТОДУ У ВИХОВАННІ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ В УЧНІВСЬКІЙ МОЛОДІ

Резюме. У статті актуалізовано проблему виховання національного самоствердження в учнівській молоді як запоруки становлення громадянського суспільства в Українській національній державі. Розглянуто сутність рефлексивно-експліцитного методу, розробленого академіком І.Д. Бехом. Схарактеризовано особливості застосування найновішого розвивального методу у вихованні національного самоствердження особистості, який зорієнтований на здобуття позитивного поведінкового досвіду та глибинне занурення в особистісну самосвідомість вихованця.

Ключові слова: національне самоствердження, учнівська молодь, рефлексивно-експліцитний метод, виховання, потреби, рефлексія, нація, Українська держава.

Постановка проблеми. Суспільно-політичні трансформації, які відбуваються в Україні та у світі, загострюють проблему ствердження національної держави. Відстоювання українцями державної незалежності й самостійності та національних інтересів, захист від російської імперської агресії й водночас розбудова громадянського суспільства та входження до світового співтовариства зобов'язує вітчизняну освіту і науку забезпечити виховання громадянина Української держави, демократа, гуманіста, духовно-моральної особистості, що прагне до національного самоствердження. Чільне місце серед зазначених завдань посідає виховання ціннісного ставлення до Іншого, громади, народу, держави, нації.

Національне самоствердження особистості варто розглядати як інтегративну суспільно-моральну цінність, яка проявляється в усвідомленні себе членом нації, характеризується прагненням до морального самовдосконалення і відданістю Українській державі, народу та шанобливим ставленням до всіх етносів, які становлять українську націю, готовністю солідарно відстоювати незалежність та цілісність держави, визначається вміннями компетентно сприяти розбудові України як національної держави.

Це знайшло своє підтвердження в Указі Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», де національно-патріотичне виховання «має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, уміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України» [3]; а також у низці програмних документів: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття та інших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми виховання національного самоствердження особистості висвітлено у дослідженнях науковців із формування та становлення національної держави (В. Андрущенко, О. Нельга, Й. Сележан, О. Погорілий та ін.); у низці психолого-педагогічних досліджень українськими вченими сучасних педагогічних основ національного виховання підростаючого покоління (І. Бех, М. Боришевський, О. Вишневецький, К. Чорна та ін.).

Суспільний запит на формування національного самоствердження в учнівської молоді потребує популяризації даного феномену та застосування інноваційних методів виховання у вирішенні зазначених завдань, зокрема теоретичне обґрунтування особливостей рефлексивно-експліцитного методу в процесі розв'язання проблеми становлення нового українця.

Мета статті – полягає у теоретичному обґрунтуванні особливостей застосування рефлексивно-експліцитного методу у вихованні національного самоствердження в учнівської молоді у позаурочній діяльності.

Виклад основного матеріалу. У контексті нашого дослідження з'ясовано, що найефективнішим методом є рефлексивно-експліцитний метод, розроблений академіком І. Бехом. Цей найновіший розвивальний метод зорієнтований на здобуття позитивного поведінкового досвіду та глибинне занурення в особистісну самосвідомість вихованця. Рефлексивно-експліцитний метод повинен бути безпосередньо пов'язаний із реальним життям особистості та активно впливати на нього, що у свою чергу актуалізує необхідність смисло-ціннісних аспектів життя учнівської молоді, які об'єктивуються у потребах, прагненнях, мотивах, настановах та моральних властивостях [2]. У зв'язку з цим, базуючись на теорії потреб Е. Фромма, можна визначити такі потреби, що актуалізують виховання національного самоствердження учнівської молоді: у національних міжособистісних зв'язках (належність до групи, національної спільноти, почуття «ми», уникнення самотності); у національному самоствердженні (необхідність переконання у власній національній самодостатності, значущості для того, щоб уникнути почуття неповноцінності, меншовартості); у національній прихильності (емоційно-позитивне ставлення до інших людей, толерантність і необхідність у відповідних почуттях); у національному самоусвідомленні (відчуття й усвідомлення національної самобутності); у системі орієнтацій і об'єктів поклоніння (причетність до національної культури й ідеології, упереджене ставлення до ідеальних предметів, включаючи ототожнення себе з нацією, релігією, тобто національна ідентифікація) [4].

«Рефлексія» (від лат. *reflexio* – відображення, вигин) – мислення, яке зосереджене на власному внутрішньому світі, самопізнанні, самоаналізі, осмисленні дій та їх закономірностей; щодо поняття «експліцитний» (від лат. *explicitus* – розгорнутий) – чіткий, виразний, доступний зовнішньому спостереженню і розумінню. Цей метод ґрунтується на створенні атмосфери довіри педагога і вихованця, вірі й упевненості у благородстві сучасної молоді людини, самоповаги, прагненні поліпшити повсякденне життя й творенні добра з усвідомленням власного складного внутрішнього світу (емоцій, почуттів, мотивів, цінностей, потреб, інтересів, бажань, прагнень, ідеалів). Розуміння психічної сфери особистості уможлиблює пізнання вихованцем себе як суб'єкта духовної діяльності, що є основою особистісного саморозвитку та подолання его-потягів. За такого підходу рефлексія становить основу самосвідомості.

Самосвідомість як «Я» в дії розгортається на двох рівнях: самоспостереження (інтроспекція) – особистість споглядає за змістом та актами власної свідомості; рефлексія (мислення стосовно себе) – особистість здатна здійснювати певні перетворення внутрішнього світу, власного «Я». Таким чином, самоспостереження – це пасивний процес, тоді як рефлексія – високоактивний, який сприяє усвідомленню компонентів внутрішнього світу «Я» особистості [2, 53-54]. Комплексна рефлексивна робота особистості надає внутрішню готовність до переборювання тривоги та відновлення душевного спокою і впевненості. І. Бех, характеризує багатогранність рефлексії щодо духовного саморозвитку особистості, розмежує типи особистості в контексті рефлексивної досконалості на: рефлексивно нерозвинену (відсутні внутрішні ресурси для боротьби, для самоствердження, для втілення мрії; властива недорозвинена самосвідомість; особистість не знає сама себе), рефлексивно напіврозвинену (здатна відстоювати своє «Я», частково усвідомлює власне «Я» та рефлексує саму себе) та рефлексивно розвинену (усвідомлює, цілеспрямовано примножує своє духовне «Я», переосмислює самозначущість пройденого життєвого шляху) [2, 66].

Процесу виховання національного самоствердження в учнівської молоді передують психолого-педагогічна підготовка вихованців щодо створення умов для переживання ними національного самоствердження як цінності на особистісному рівні через рефлексію, стимулювання до відповідної мотивації. Як зазначає І. Бех, «рефлексія розуміється як засіб усвідомлення суб'єктом підґрунтя власних дій, як направленість мислення на себе, на власні процеси і власні продукти» [1]. Науковець визначає різні види рефлексії, зокрема такі: регулятивну (внутрішнім об'єктом якої є увага, що визначає зосередженість і спрямованість виховного процесу); визначальну (осмислення особистістю свого «Я» та усвідомлення «Я»

ідеального»); синтезуючу (гармонійне узгодження гуманістичних цінностей з «Я – духовним»); створювальну (розвиток і саморозвиток особистості) [2]. Зазначені види рефлексії є своєрідними механізмами виховання національного самоствердження в учнівській молоді, які уможливлені завдяки методам переконання, бесіди, умовляння та ін., що зорієнтовані на розуміння та усвідомлення сутності й нагальності національного самоствердження особистості.

У контексті нашого дослідження виокремлюють основні функції рефлексії: породжувальна – спрямована на усвідомлення особистістю категорії-цінності, яка ще не набула особистісної значущості, проте розглядається як бажана складова «Я» особистості у її духовному саморозвитку, що передбачає не лише рефлексію, а й включення волі у цей процес; самостверджувальна – спрямована на створення цілісного «Я» (суб'єкт адаптивної спрямованості – недостатньо усвідомлює власні переживання і внутрішній стан, усі емоційні процеси розгортаються автономно, без достатнього контролю, що є показником внутрішньої слабкості; суб'єкт діяльній настанови – володіє стійкістю духовних складових образу «Я» як результат рефлексії, усвідомлює свою внутрішню відмінність від зовнішнього світу та його вплив); самозахисна – зорієнтована на збереження свого «Я» під впливом внутрішніх (докори сумління, каяття тощо) та зовнішніх (оцінка оточення) чинників; самоцінності – спрямована на самоставлення, самопізнання, самооцінку, любов до себе, узагальнення самоцінності; консолідує – зорієнтована на гармонізацію внутрішньої структури «Я», особистісно конструктивних утворень: здібності, цінності, позитивні емоційні переживання, вольові зусилля, що визначає перспективи розвитку; душевного умиротворення – віддзеркалює процеси рівноваги-нерівноваги в житті особистості та місце рефлексії в них; каяття – об'єктивно визначає масштаб внутрішніх негараздів, які мають місце у міжособистісному спілкуванні й взаємодії та орієнтує на позитивну зміну конструктивних устремлінь, що перетворює процес із пасивного споглядання на емоційно-сміслову ситуацію; акмецентрована – визначає нескінченність духовного поступу особистості, що спрямована на розширення і поглиблення цінностей особистості; прогностична – визначає орієнтири духовного руху особистості, передбачає якісні зміни ситуації самовдосконалення та корекцію, що забезпечує поступовість у досягненні «Я-ідеального» [1, 54-59].

Ми погоджуємося з академіком І. Бехом щодо визначальної ролі рефлексії у вихованні національного самоствердження учнівської молоді як основного підґрунтя, на основі якого базується увесь виховний процес. Від глибини рефлексії залежить ціннісне ставлення особистості до себе, Іншого, народу, громади, Української держави, нації. З означеного слідує, що «Я» саме себе створює та всі позитивні емоційні переживання «можуть стати новою самоцінною мотивацією «Я» самостійно змінювати себе, поступившись довільному спонукаю, яке тривалий час було провідним у процесі сходження особистості до духовності» [1, 58-59]. Дієвість різновиду методів виховання, зокрема рефлексивно-експліцитного методу, цілком залежить від «ціннісного клімату», який створює вихователь в учнівському колективі. Як стверджує І. Бех, «само характер особистісного ставлення вихователя до своїх вихованців визначає загальну смисло-ціннісну картину їхнього шкільного життя, у межах якого ... виявлятиметься перетворювальна сила цього методу» [2, 3]. Тому вихователь повинен реально утверджувати такі ключові ціннісні настанови: орієнтація на благородні складові моральної структури особистості вихованця – вихователь закладає підґрунтя на основі функціонування «Я-доброцентроване» і «Я-егоцентроване» для розгортання процесу самопізнання і самовдосконалення, при цьому в діяльності апелюючи до «Я-доброцентрованого»; орієнтація на психологічну підтримувальну довіру вихованцеві; орієнтація на пов'язування виховних дій із самоповагою вихованця (у випадку виконання суспільно вагомого вчинку, і як наслідок перебування особистості у стані задоволення від нього, вихователь звертається до почуття самоповаги вихованця, що згодом стане мотивом для його подальшого самовдосконалення); орієнтація на удосконалення буденно-ділового ареалу шкільного життя вихованця [2].

Педагог сприяє процесу занурення вихованця у його душевні глибини, осмислення і перебудови та активізує рефлексивне мислення й допомагає винесенню результатів назовні, тобто готує експлікацію задля більшого усвідомлення і наповнення індивідуальною значущістю. Використовуючи рефлексивно-експліцитний метод, педагоги мають керуватися такою послідовністю:

- визначити конкретний зміст і значення національного самоствердження (самодостатність, національна гідність і гордість, солідарність, відданість, толерантність) з опорою на знання, переконання та суб'єкт-суб'єктні дії (необхідно викликати у спогадах вихованців відповідну сферу життєвих фактів, відносин, конфліктів та нагадати власні переживання);
- встановити за допомогою причинно-наслідкового ланцюжка механізм виховання тієї чи іншої цінності та засоби формування;
- простежити вплив означеного феномену на стимулювання Я-доброцентрове і на гальмування Я-егоцентроване;
- дослідити переживання національного самоствердження особистості (групи, колективу, громади), на яку спрямована дія (Чому особистість із почуттям національного самоствердження так глибоко поціновується у усіх суспільствах? Які позитивні ціннісні утворення наявні в особистості з почуттям національного самоствердження?);
- визначити, що таке «досконале національне самоствердження особистості», охарактеризувати, чим винагороджується національне самоствердження особистості (довірою, захопленням, повагою до носія);
- визначити антипод національного самоствердження особистості;
- виявити, які життєві обставини, звички породжують негативні явища, що суперечать національному самоствердженню особистості;

- окреслити шляхи і засоби уникнення негативних проявів [2; 3].

Висновки. Отже, рефлексивно-експліцитний метод базується на особистому досвіді учнівської молоді, сприяє усвідомленню сутності національного самоствердження особистості та інтегрує його у власну життєдіяльність. Власне, перевага рефлексивно-експліцитного методу полягає в тому, що учнівська молодь не є об'єктом впливу педагога чи невідповідником моральної норми і не переживає стану підкорення моральним істинам, а сприймає їх як вільний вибір, що властивий особистості із прагненням до душевної сили (як основи вищого самоствердження) і свободи (як різнобічної і відповідальної самостійності). Також своєрідність і дієвість зазначеного методу полягає в тому, що його застосування значно поліпшує ефективність інших форм і методів виховання особистості (бесід, дискусій, диспутів, круглих столів, ділових ігор та ін.). Тому, на нашу думку, у процесі виховання національного самоствердження учнівської молоді доцільно використовувати рефлексивно-експліцитний метод, апелюючи до досвіду вихованців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку / І.Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с.
2. Бех І.Д. Рефлексивно-експліцитний метод у вихованні особистості / І.Д. Бех // Рідна школа. – №12. – 2012. – С. 3-7.
3. Сойчук Р.Л. Виховання національного самоствердження в учнівській молоді: теорія і методика: навчально-методичний посібник / Р.Л. Сойчук. – Рівне: О. Зень, 2015. – 288 с.
4. Указ Президента України № 580 / 2015. – 13 жовтня 2015. – «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки». [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Documents%20a%97%D0%98%D0%94%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%90%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98%20E2%84%96580_2015.html. – Назва з екрану.
5. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм. – М.: Республика, 1992. – 430 с.

Р.Л. СОЙЧУК. СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕФЛЕКСИВНО-ЭКСПЛИЦИТНОГО МЕТОДА В ВОСПИТАНИИ НАЦИОНАЛЬНОГО САМОУТВЕРЖДЕНИЯ В УЧЕНИЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Резюме. В статье актуализирована проблема воспитания национального самоутверждения в ученической молодежи как залог становления гражданского общества в Украинском национальном государстве. Рассмотрена сущность рефлексивно-эксплицитного метода, разработанного академиком И.Д. Бехом. Охарактеризовано особенности применения новейшего развивающего метода в воспитании национального самоутверждения личности, который ориентирован на получение позитивного поведенческого опыта и глубинное погружение в личностное самосознание воспитанника.

Ключевые слова: национальное самоутверждение, ученическая молодежь, рефлексивно-эксплицитный метод, воспитание, потребности, рефлексия, нация, Украинское государство.

R.L. SOYCHUK. THE ESSENCE AND THE FEATURES OF USAGE THE REFLECTIVE-EXPLICIT METHOD TO THE EDUCATION OF NATIONAL SELF-ASSERTION OF THE STUDENTS' YOUTH

The summary. In the article the problem of national self-assertion education in students' youth as a prerequisite for the establishment of civil society in the Ukrainian national state is actualized. The essence of reflexive-explicit method developed by Academician I.D. Bech is considered. The features of application of the newest developing method of national self-assertion education of the individual, which is focused on obtaining the positive behavioral experience and deep immersion into personal consciousness of a pupil are determined.

Key words: national self-assertion, students' youth, reflexive-explicit method, education, needs, reflection, nation, Ukrainian state.

Рекомендовано до друку.

Д-р психол. наук, проф., дійсн. член НАПН України І.Д. Бех.

Одержано редакцією 16.05.2016 р.

УДК: 373. 5. 017. 4: 027. 8 (477. 81)

Л.М. БАЛІКА

РОЛЬ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК РІВНЕНЩИНИ З ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У 90-Х РОКАХ ХХ СТ.

Резюме. У статті проаналізовано діяльність шкільних бібліотек Рівненщини з відродження національного виховання у 90-х роках ХХ століття. Зазначено, що шкільна бібліотека здійснювала єдину для школи державну програму національної освіти і виховання дітей, вирішувала це завдання своїми методами і засобами в загальному плані навчально-виховного процесу школи і разом з педагогічним колективом. Проаналізовано роботу шкільних бібліотекарів-новаторів, які творчо підходили до своєї справи, насичували її новим змістом і технологіями, перебували у творчому пошуку вирішення проблем реформування змісту діяльності шкільної бібліотеки.

Ключові слова: шкільна бібліотека, національне виховання, методи, форми, інтерес до читання.

© Л.М. Баліка, 2016

Випуск 14 (57), 2016. Наукові записки РДГУ.

ЗМІСТ

<i>Руденко В.М.</i> Особистісно-орієнтована професійна освіта: культурно-цивілізаційний контекст.	3
<i>Безкоровайна О.В.</i> Інноваційна діяльність викладача іноземної мови: проблеми теорії та практики.	10
<i>Усач Л.В.</i> Українська національна школа в поглядах провідних діячів філософсько-педагогічної думки.	14
<i>Вербець В.В.</i> Моніторинг ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	18
<i>Галатюк Т.Ю.</i> Зміст методологічної культури учня у контексті сучасної парадигми природничої освіти.	22
<i>Сойчук Р.Л.</i> Сутність та особливості використання рефлексивно-експліцитного методу у вихованні національного самоствердження в учнівській молоді.	26
<i>Баліка Л.М.</i> Роль шкільних бібліотек Рівненщини з відродження національного виховання у 90-х роках ХХ ст.	29
<i>Галатюк Ю.М.</i> Особливості проектування творчої навчальної діяльності на основі методу спостереження.	32
<i>Купчик Л.Є.</i> Шляхи реалізації наступності іншомовної освіти у шкільному освітньому дискурсі Австрії.	36
<i>Павлюк Г.С.</i> Виховання міжкультурної комунікації дітей молодшого шкільного віку.	39
<i>Ціпан Т.С.</i> Особливості роботи з текстом на уроках англійської мови.	41
<i>Ковальська Н.О.</i> Педагогічні умови виховання гуманістичного ідеалу молодших школярів у позакласній роботі: теоретичний аспект.	44
<i>Коханевич М.І., Джавва Н.А.</i> Формування лексичної компетентності на початковому етапі навчання іноземної мови.	48
<i>Горобець І.А.</i> Методика навчання іноземних мов та її завдання.	51
<i>Середюк Л.А.</i> Проектування комунікативного середовища учнів засобами інтерактивних методик при вивченні іноземної мови.	55
<i>Мороз Л.В., Кушнір Н.В., Ковалюк В.В.</i> Лінгвокультурологічний аспект англійської мови як важливий чинник впливу на мовну ситуацію в Україні.	60
<i>Перова С.В.</i> Критерії та показники сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології.	63
<i>Павелків К.М.</i> Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до професійно-педагогічної діяльності: теоретичний аспект.	69
<i>Вакуленко О.Л.</i> Системна організація ресурсних матеріалів – запорука формування іншомовної комунікативної компетенції у сфері професійного дискурсу.	73
<i>Приймак С.А., Лисюк С.А.</i> Використання методу кейсів в системі професійної іншомовної освіти.	77
<i>Шевченко О.В.</i> Критерії сформованості комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей у процесі вивчення філологічних дисциплін.	80
<i>Божок О.С.</i> Педагогічні умови формування мовно-методичної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.	83
<i>Мороз Л.В., Дуброва А.С., Трофімчук В.М.</i> Використання інноваційних технологій у процесі іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей.	86
<i>Лобанова С.І., Стернічук В.Б.</i> Роль зовнішньої мотивації при вивченні іноземних мов студентами технічних вищих навчальних закладів.	89
<i>Літвінчук А.Т.</i> Інтегративні тенденції сучасної інженерної освіти.	92
<i>Шіба А.В.</i> Формування внутрішньої мотивації студентів-філологів у процесі вивчення іноземної мови.	96
<i>Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т.</i> Міжпредметні зв'язки як дидактична проблема при викладанні іноземних мов за професійним спрямуванням.	99
<i>Губіна А.М., Мартинюк А.П.</i> Використання аудіовізуальних засобів навчання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах.	102
<i>Перішко І.В.</i> Критерії оцінювання рівня сформованості фонетичних навичок усного мовлення студентів факультету іноземної філології.	105
<i>Джавва Н.А., Пивоварчук Т.О.</i> Завдання, вправи та способи інтеракції під час заняття з іноземної мови.	108
<i>Терещенко Т.В.</i> Використання соціального сервісу «подкаст» як інноваційна методика навчання говоріння (на матеріалі німецької мови).	110
<i>Гронь Л.В.</i> Оптимізація навчання вільного переказу студентів мовних факультетів вищих навчальних закладів.	113
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості підсистеми вправ з формування англословної лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей.	116
<i>Триндюк В.А., Тишко Н.М.</i> Підготовка студентів вищих технічних навчальних закладів до складання міжнародних тестів.	120
<i>Наливайко О.Б.</i> Особливості контекстної підготовки студентів медичних університетів.	123
<i>Івашкевич І.В.</i> Психолого-педагогічний аналіз структури професійної компетентності майбутніх юристів.	127

Ящук Ю.В., Пойнар Л.М. Особливості вираження засобів когезії у китайській мові (на матеріалі Китайських засобів масової інформації).	131
Янцур М.С. Профорієнтаційна підготовка педагогів у розвинутих країнах світу.	134
Герасименко О.А., Фещук Ю.В., Сингаївський Д.В. Конструювання корпусних меблів засобами графічної програми “PRO 100” майбутніми вчителями технологій і профільного навчання.	141
Войтко А.І. Особливості підготовки майбутніх вчителів трудового навчання і технологій до проведення професійних проб з учнями 8-9-х класів.	145
Сіпайло В.О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі підготовки вчителів технологій (на прикладі профілю «Швейна справа»).	148
Янцур Л.А. Розвиток художніх видів діяльності дітей з різними освітніми потребами в умовах спільного навчання.	151
Степанова О.І. Психолінгвістичні основи розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	154
Симонович Н.В. Веб-квест як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі трудового навчання.	158
Хоронжевський О.М. Навчально-методичне забезпечення процесу формування основ гігієнічної культури в учнів основної школи на заняттях трудового навчання.	160
Оксенюк І.В., Панчук А.П. Формування безконфліктної поведінки футболістів під час тренувань.	164
Відомості про авторів.	167